

Bányászathoz kapcsolódó felszínalaktani elemek egy megújuló természeti erőforrások hasznosíthatóságát vizsgáló modellrégióban

Dávid Árpád¹-Fodor Rozália²

¹Eszterházy Károly Főiskola

²Mátra Múzeum, Gyöngyös

A szerzők a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0016számú pályázat keretében kialakított modellrégió huszonhárom településén vizsgálták a bányászattal kapcsolatos különböző antropogén eredetű geomorfológiai elemeket.

Az elmúlt százötven évben több mint kettőszázkisebb-nagyobb bányát nyitottak, műveltek a vizsgált területen. Ezek többsége kőbánya, ahol gabbrót (Egerbakta, Szarvaskő), diabázt (Egerbakta, Sirok, Szarvaskő), kavicsot (Eger, Kerecsend, Noszvaj, Sirok, Szarvaskő), homokot (Andornaktálya, Kerecsend, Novaj, Verpelét), agyagot (Eger, Kerecsend), mészkövet (Bükkzsérc, Eger, Felsőtárkány), tufát (Demjén, Bogács, Eger-Tihamér, Noszvaj, Sirok, Szomolya, Tarnaszentmária), illetve agyagpalát (Felsőtárkány) bányásznak vagy bányásztak. Ezek mind külfejtések. Legjelentősebb formakincseik a közvetlen másodlagos formák közé tartozó bányaudvarok, bányatavak (exkavációs formák), valamint a bányahelyeket kísérő meddőhányók (akkumulációs formák).

Néhány bányavárat, táró is található a területen. Ezek részben ércbányák (Szarvaskő), részben pedig kőszénbányák tárói (Szarvaskő). Ezek meddőhányói jól felismerhetőknapiainkban is.

Egertől délre, Demjén- Egerszalók-Kerecsend térségében számos kőolajkutató- és termelő fúrás mélyítették. Az ezek telepítésekor kialakított planációs térszinek jellemző felszínformái a területnek.

A területen található bányák jelentős része felhagyott, nem rekultivált bányaudvar. Ezek a felszínformáló erők ténykedése okán különböző, másodlagos formák alakultak ki. Ilyenek például a kőomlások (Szarvaskő) és a csuszamlások (Eger).

Az egykori bányaudvarok kezelése, hasznosítása a térségben még többnyire megoldatlan.. Egyes bányákat feltöltöttek (Andornaktálya, homokbánya), míg másokat földtani bemutatóhelyként építettek ki (Szarvaskő, Tóberc-bánya, Denevér-táró). Többségük kezeletlen, gyakran illegális hulladéklerakó helyé válik. A nagy területű, stabil bányafallal rendelkező létesítmények azonban hasznosak lehetnek a megújuló energiatermelés szempontjából. Több országban gyakorlattá vált, hogy az ilyen jellegű bányaudvarokba napelem-parkokat telepítenek. Erre különösen az állékony riolittufa bányák gödrei lehetnek alkalmasak a térségben.